

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/8/2018
Identifikačné číslo spisu: 8414208582
Dátum vydania rozhodnutia: 28.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8414208582.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ A. S., trvale bytom v D., 2/ P. S., trvale bytom v D., 3/ A. S., trvale bytom v D., 4/ Z. S., trvale bytom v D., proti žalovanej Slovenská sporiteľňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej advokátskou kanceláriou AK JUDr. Marek Hic, s.r.o., so sídlom v Martine, P. O. Hviezdoslava 10625/23B, IČO: 36 865 036, o určenie neplatnosti zmluvy o splátkovom úvere a iné, vedenom na Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 9C/2/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 27. apríla 2017 sp. zn. 20Co/41/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcom 1/ až 4/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Kežmarok (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 16. septembra 2015 č.k. 9C/2/2014-144 vo výroku I. určil, že zmluvná podmienka nachádzajúca sa v článku II „Záverečné ustanovenia“ bod 2 Zmluvy o splátkovom úvere č. 0532647606 uzatvorenej medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovanou dňa 05. mája 2009 v znení „Dlžník vyhlasuje, že sa oboznámil so súčasťami Úverovej zmluvy, ktorými sú VOP, Úverové podmienky, Sadzobník a podmienky určené Zverejnením, za ktorých sa Bankový produkt v zmysle Úverovej zmluvy poskytuje, súhlasí s nimi a zaväzuje sa ich dodržiavať. Pre účely Úverovej zmluvy sa VOP rozumejú Všeobecné obchodné podmienky vydané Bankou s účinnosťou od 01. augusta 2002 a Úverovými podmienkami Obchodné podmienky Banky pre poskytovanie Úverov a Povolených prečerpaní Privátnym klientom a MIKRO podnikateľom účinné od 01. júla 2007. Dlžník ďalej vyhlasuje, že bol Bankou informovaný o skutočnostiach podľa § 37 ods. 2 Zákona o bankách.“ je neplatná z dôvodu neprijateľnosti. Vo výroku II. žalobu žalobcov 1/ až 4/ v prevyšujúcej časti na určenie neplatnosti celej Zmluvy o splátkovom úvere č. 0532647606 uzatvorenej medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovanou dňa 05. mája 2009 zamietol. Vo výroku III. žalobu žalobcov 1/ až 4/ na určenie neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam č. 22/2009 a Mandátnej zmluvy uzatvorenej medzi žalobcami 3/ a 4/ a žalovanou dňa 5. mája 2009 vylúčil na samostatné konanie, v ktorom súd rozhodne aj o trovách tohto konania. V

odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 497, § 499, § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka, § 52 ods. 1 až ods. 4, § 52a ods. 1, § 53 ods. 1 až ods. 5, § 53a ods. 1, § 54 ods. 1 a ods. 2, § 53c, § 34, § 39, § 39a Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2 písm. e/ zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, § 3 ods. 3, § 4 ods. 2 písm. b/, § 7 ods. 1 až ods. 4 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa, článok 1 bod 1, článok 4 bod 1 a bod 2, článok 5, článok 6 bod 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Súd mal za preukázané, že žalobcovia 1/ a 2/ ako dlžníci uzavreli so žalovanou ako veriteľom vystupujúcim v pozícii banky Zmluvu o splátkovom úvere č. 0532647606 (ďalej aj „Zmluva o úvere“). Na zabezpečenie pohľadávky, ktorá vznikla Zmluvou o úvere uzatvorili žalobcovia 3/ a 4/ so žalovanou Zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam č. 22/2009 a mandátnu zmluvu, pričom záloh tvorili nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcov 3/ a 4/. Súd dospel k záveru, že žalobcovia 1/ až 4/ (žalobcovia 1/ a 2/ ako zmluvné strany Zmluvy o úvere a žalobcovia 3/ a 4/ ako záložcovia poskytujúci záloh na zabezpečenie predmetného úveru) majú v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. naliehavý právny záujem na určení neplatnosti Zmluvy o úvere, pretože takéto určenie ne/existencie právneho vzťahu sa týka práv a povinností všetkých žalobcov, samozrejme od ich hmotnoprávneho postavenia vyplývajúceho z uzavretých zmlúv. Vo vzťahu k žalobcom 3/ a 4/ uviedol, že títo majú v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. naliehavý právny záujem na určení neplatnosti Zmluvy o úvere, hoci nie sú účastníkmi tejto zmluvy, pretože prípadné rozhodnutie súdu o určení neplatnosti Zmluvy o úvere by vzhľadom na charakter záložného práva a vzájomnú previazanosť oboch zmlúv malo dopad na práva žalovaného vyplývajúce zo záložnej zmluvy. Mal za to, že Zmluva o úvere má spotrebiteľský charakter a je zmluvou spotrebiteľskou v zmysle § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom ani samotné strany v priebehu konania jej spotrebiteľský charakter nespochybňovali. Uviedol, že na danú zmluvu nie je možné aplikovať zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, pretože úver presiahol 20.000 € (§ 1 ods. 2 písm. e/ zákona). Súd v záujme zabezpečenia komplexnej ochrany spotrebiteľov (žalobcov 1/ a 2/) preskúmal obsah celej Zmluvy o úvere, zisťujúc, či obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky. Zistil, že Zmluva o úvere obsahuje rovnakú veľkosť písma vo všetkých jej ustanoveniach v súlade s požiadavkou uvedenou v § 53a Občianskeho zákonníka. Základné podmienky Zmluvy o úvere vymedzené v časti I. článok I bod 1 sú vymedzené prehľadným spôsobom, podľa názoru súdu zrozumiteľným aj pre priemerného spotrebiteľa, akým sú nepochybne aj samotní žalobcovia 1/ a 2/. Sami žalobcovia vo výpovediach potvrdili, že im ustanovenia zmluvy boli slovné vysvetlené. Súd taktiež nezistil žiadnu podmienku svedčiacu o existencii úžery na strane žalovanej v zmysle § 39a Občianskeho zákonníka. Taktiež dohodnutý úrok vyhodnotil ako súladný so zákonom. Vo vzťahu k ustanoveniam zmluvy, na ktoré poukázali žalobcovia (AD1 Žaloby), súd zistil, že článok II bod 1, posledná veta, bod 5 a bod 6, článok II Záverečné ustanovenia, bod 3 a bod 4 (AD3 žaloby) neobsahujú neprijateľné podmienky. Súd však na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v článku II Záverečných ustanoveniach, bod 2 Zmluvy o úvere (AD2 žaloby), pretože vyhlásenie žalobcov 1/ a 2/ obsiahnuté v tomto ustanovení, nie je pravdivé, nakoľko pri podpise zmluvy im podmienky uvedené vo vyhlásení predložené neboli. Žalovaná toto tvrdenie žalobcov 1/ a 2/ v priebehu konania nevyvrátila. Uvedené vyhlásenie nie je pravdivé a nezodpovedá skutočnosti, pričom skutočne prenáša dôkazné bremeno na žalobcov, hoci by ho mala niesť žalovaná. Rovnako žalovaná, na ktorej by malo v tomto prípade ležať dôkazné bremeno nepreukázala, že skutočne informovala žalobcov 1/ a 2/ o skutočnostiach uvedených podľa § 37 ods. 2 zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré priemerný spotrebiteľ nemôže rozpoznať. Z uvedeného dôvodu dospel k záveru, že uvedená zmluvná podmienka je v zmysle § 53 ods. 4 písm. l/ Občianskeho zákonníka neprijateľnou zmluvnou podmienkou, ktorá je v zmysle § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neplatná, čo v súlade s ustanovením § 153 ods. 3 O.s.p. vyslovil vo výroku I. rozsudku. Keďže súd dospel k záveru, že platnosť Zmluvy o úvere ako celku je možná aj bez ustanovenia článku II „Záverečné ustanovenia“ bod 2, žalobu žalobcov o určení neplatnosti Zmluvy o úvere ako celku v prevyšujúcej časti zamietol, pretože zmluva o úvere je s výnimkou uvedeného ustanovenia platnou. Zdôraznil, že tento záver by sa vzťahoval aj na ostatné ustanovenia Zmluvy o úvere, ktoré žalobcovia 1/ až 4/ považovali za neplatné z dôvodu ich neprijateľnosti, a ktoré súd z vyššie uvedených dôvodov za neprijateľné nepovažoval. Súd v záujme hospodárnosti a rýchlosti konania rozhodol o vylúčení časti žaloby žalobcov 1/ až 4/ o určení neplatnosti Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam č. 22/2009 a Mandátnej zmluvy uzatvorenej medzi žalobcami 3/ a 4/ a žalovanou 5. mája 2009 na samostatné konanie. Súd na záver

zaujal stanovisko k procesnej námietke žalovanej týkajúcej sa obsahu záverečnej reči právneho zástupcu žalobcov prednesenej na pojednávaní 16. septembra 2015. Obsah záverečnej reči je vyjadrením práva strany sporu na obhajobu, čo je jedno zo základných procesných práv. Právny zástupca žalobcov v prednesenej záverečnej reči neuviedol žiadne také skutočnosti, pre ktoré by súd považoval za potrebné obnoviť dokazovanie a ktoré by zmenili výrok rozsudku súdu v kontexte jeho odôvodnenia. Uviedol, že záverečná reč nie je dôkazným prostriedkom v zmysle § 125 a nasl. O.s.p. a žalovaná mala možnosť na túto záverečnú reč reagovať. Vo vzťahu k písomnému vyjadreniu žalobcov predloženým právnym zástupcom žalobcov na uvedenom pojednávaní, z ktorého vychádzala záverečná reč právneho zástupcu žalobcov, súd uviedol, že tieto argumenty nevyšli najavo na pojednávaní a právnemu zástupcovi žalobcov boli známe už pred pojednávaním, pričom ho mohol predložiť s dostatočným časovým predstihom. Súd s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania ako aj na zásadu koncentrácie dokazovania nepovažoval za potrebné odročiť pojednávanie vzhľadom na predložené vyjadrenie, nakoľko dokazovanie bolo vykonanom v rozsahu navrhnutom stranami sporu, resp. vykonané súdom z úradnej povinnosti a ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania boli zamietnuté. Z uvedených dôvodov súd na uvedené vyjadrenie pri rozhodovaní neprihliadal, čím bola zachovaná rovnosť zbraní oboch strán.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na základe odvolania podaného žalovanou rozsudkom z 27. apríla 2017 sp. zn. 20Co/41/2016 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti, t.j. vo výroku I. potvrdil (§ 387 ods. 1 a ods. 2 CSP). Odvolací súd poukázal na článok 6 bod 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, keď členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa, a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok. Odvolací súd poukázal aj na rozhodnutie Súdneho dvora z 27. februára 2014 vo veci C-470/12, bod 41, v ktorom Súdny dvor výslovne deklaroval, že „možnosť súdu skúmať nekalosúťažné podmienky aj bez návrhu predstavuje vhodný prostriedok na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice 93/13, teda zabránenie tomu, aby bol jednotlivý spotrebiteľ viazaný nekalou podmienkou, a zároveň na dosiahnutie cieľa stanoveného v článku 7 tejto smernice, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok smerujúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32, a Mostaza Claro, C-168/05, Zb. s. I-10421, bod 25).“ Uviedol, že Občiansky zákonník obsahuje demonštratívny výpočet neprijateľných zmluvných podmienok. Súdu nebráni žiadna prekážka, aby vyvodil dôsledky zo zmluvného dojednania v štandardnej formulárovej zmluve, ak spôsobuje hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach medzi dodávateľom a spotrebiteľom v neprospech spotrebiteľa podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Súhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že predmetné ustanovenie neprijateľným spôsobom prenáša dôkazné bremeno na žalobcov. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Ústredného inšpektorátu Slovenskej obchodnej inšpekcie z 24. marca 2014, č. SK/0207/99/2014, ktorým bola žalovanej uložená pokuta 10.000 € pre porušenie zákazu upierať spotrebiteľovi právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách tým, že dojednal so spotrebiteľmi zmluvy, ktoré okrem iného obsahujú totožné vyhlásenie dlžníka ako v prejednávanej príhode. Zároveň poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Skalica zo 6. marca 2013, sp. zn. 3C/234/2012, ktorým bola právoplatne rovnaká zmluvná podmienka vyhlásená za neprijateľnú. Ustanovenie § 53a ods. 1 Občianskeho zákonníka zakazuje dodávateľovi používať zmluvnú podmienku, ktorá bola súdom právoplatne vyhlásená za neprijateľnú. Táto zmluvná podmienka je v zmysle § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neplatná. Jej ďalším používaním dodávateľ udržiava protiprávny stav, naviac zákonom explicitne zakázaný. Priznanie plnenia z takejto zmluvnej podmienky je v priamom rozpore so zákonom. Ak by súd priznal plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky, išlo by o tolerovanie pokračujúceho protiprávneho stavu zo strany súdu a popieranie vysokého záujmu EÚ a práva EÚ na ochrane spotrebiteľa. Súd ako orgán členského štátu EÚ je pri poskytovaní ochrany pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami povinný ex officio skúmať, či voči spotrebiteľovi nie je uplatňované plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky, a to aj z takej, ktorú súd už skôr judikoval (§ 53a OZ). Vo vzťahu k namietanému procesnému pochybeniu poukázal na skutočnosť, že právny zástupca žalovanej na výzvu súdu uviedol, že nemá ďalšie návrhy na

doplnenie dokazovania (viď strana 4 zápisnice z pojednávania zo 16. septembra 2014). V súvislosti s námietkou žalovanej, že nemala možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam uvádzanými právnym zástupcom žalobcov v záverečnom prednese, poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. októbra 2010, sp. zn. 2 Cdo 154/2009. Uviedol, že z obsahu záverečného prednesu právneho zástupcu žalobcov na pojednávaní nevyplýva, že obsahom tohto prednesu sú nové, akékoľvek skutkové zistenia, či dôkazné prostriedky, ktoré v konaní neboli vykonané a mohli mať vplyv na vykonané dokazovanie, resp. rozhodnutie súdu. Odvolací súd dospel k záveru, že konanie nie je zaťažené vadou (§ 237 písm. f/ O.s.p. v znení účinnom do 30. júna 2016), postup a rozhodnutie súdu je zákonné. Na záver uviedol, že ďalšie odvolacie námietky nemajú vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia.

3. Uvedený rozsudok odvolacieho súdu napadla dovolaním žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“). Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené, pričom odvolací súd sa nevysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami žalovanej týkajúcich sa procesnej neprípustnosti postupu súdu vo vzťahu k napádanému výroku, keď o predmete konania sa dozvedela až zo súdneho rozhodnutia, ďalej námietkou týkajúcou sa nedoručenia jej vyjadrenia žalobcov a nahradenie jeho doručenia prečítaním v záverečnej reči, ako aj námietkou, že sa o žiadnu neprijateľnú podmienku v danej veci ani jednať nemôže, keďže sa jedná o jednostranné prehlásenie dlžníka inkorporované do zmluvy. Podľa jej názoru sa odvolací súd nevysporiadal s týmito kľúčovými námietkami, keď iba uviedol, že ďalšie námietky nemajú vplyv na vecnú správnosť rozhodnutia, teda vo vzťahu k týmto námietkam neexistuje žiadne odôvodnenie. Dovolateľka zároveň namietala, že ju súd prvej inštancie neupovedomil, že ex offio rozhoduje o neprijateľnej zmluvnej podmienke, o predmete konania ktorý nevyplýva z dispozičného úkonu žalobcov - nimi podanej žaloby, pričom žalovaná sa až do vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie o uvedenom predmete konania nedozvedela. Vo vzťahu k tejto časti predmetu konania tak nemohla realizovať žiadne procesné oprávnenia a súd rozhodol bez toho, aby sa k nemu mohla vyjadriť. Súdy tento postup neodôvodnili, pričom ani odvolací súd nereflektoval ani na v tejto súvislosti vznesené odvolacie námietky žalovanej. V tejto súvislosti poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. apríla 2016 sp. zn. 4 Cdo 337/2015. Zároveň mala za to, že v konaní bola porušená zásada kontradiktórnosti, keď jej súd prvej inštancie nedoručil vyjadrenie žalobcov predložené na pojednávaní, pričom žalobca uvedené podanie prečítal v rámci záverečnej reči. Mala za to, že v tejto súvislosti sa odvolací súd zaoberal tým, čo v odvolaní nenamietala, keď namietala skutočnosť, že nedoručenie vyjadrenia žalobcov mal byť zhojený samotným prečítaním podania v rámci záverečnej reči. Uviedla, že je procesnou povinnosťou súdu písomné úkony v konaní doručiť protistrane. Žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti výroku I. zrušiť a vec v tejto časti vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia 1/ až 4/ sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadрили.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym

procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t.j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

9.1. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovoláním, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428) dovolateľka napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie, teda rozhodnutie vo veci samej.

9.2. Žalovaná uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

11. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj judikát R 129/1999 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritornú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

12. Dovolateľka namietala, že ju súdy neupovedomili o predmete konania, pričom súd prvej inštancie žiadnym spôsobom ani len nenaznačil, že koná/rozhoduje o neprijateľnej podmienke a znemožnili jej vo vzťahu k tomuto predmetu konania realizáciu akýchkoľvek procesných oprávnení, pričom jej nebolo umožnené sa k uvedenému predmetu konania vyjadriť.

12.1. Možnosť súdu aj bez návrhu výslovne uviesť neprijateľnú zmluvnú podmienku spotrebiteľskej zmluvy vo výroku rozhodnutia bola upravená v Občianskom súdnom poriadku, keď doň bola zavedená zákonom č. 384/2008 Z.z., a to doplnením ustanovenia § 153 o odsek 3 a následne doplnená o nový odsek 4, a to zákonom č. 575/2009 Z.z., ktorý mal za cieľ dosiahnuť účinné prostriedky na eliminovanie používania neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, doplniť neúplnú transpozíciu Smernice Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách v Občianskom zákonníku a zvýšiť kompetencie Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Vo vzťahu k ustanoveniu § 153 ods. 4 O.s.p. zavedenému do Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 575/2009 Z.z. dôvodová správa výslovne uvádzala, že navrhovaná právna úprava súvisí so

záväznosťou výroku rozsudku, pričom rozhodovanie ultra petit má oporu už v ustanovení § 153 ods. 3 O.s.p. a naliehavý právny záujem na určení neprijateľnosti zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve vyplýva priamo zo zákona (§ 80 písm. c/ O.s.p.). Dôvodová správa v súvislosti s ustanovením § 153 ods. 4 zdôrazňovala, že rozsudok podľa tohto ustanovenia nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci (res iudicatae) pre spory dodávateľa s inými spotrebiteľmi, ktorí neboli účastníkmi konania v konaní, v ktorom bol vyhlásený tento rozsudok. Súd teda mohol vyhlásiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku aj ex officio. Súd nemusel vyhlásovať uznesenie o začatí konania, ak mienil ex officio určiť v začatom konaní (súdnom spore zo spotrebiteľskej zmluvy), že určitá zmluvná podmienka je neprijateľná. Musel však umožniť účastníkom vyjadriť sa k možnému posúdeniu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, aby tak jeho rozhodnutie bolo predvídateľné (porovnaj tiež § 100 ods. 1 in fine); inak by v prípade určenia neprijateľnej zmluvnej podmienky odňal dodávateľovi možnosť konať pred súdom a tak bez ďalšieho vytvoril vo vzťahu k tomuto výroku stav pre kasačné rozhodnutie apelačného súdu (§ 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Konanie vo veci samej bolo však možné začať len na základe návrhu účastníka konania. Nový procesný kódex (Civilný sporový poriadok) obsahuje obdobné znenie v ustanoveniach § 298 ods. 1 a 2 CSP.

12.2. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach (viď rozhodnutia 4 Cdo 10/2014, 4 Cdo 337/2015 a 4 Cdo 184/2016) dospel k záveru, že súd prvej inštancie porušil právo strany sporu na spravodlivý proces tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na právnych záveroch v otázke neprijateľnosti zmluvných podmienok bez toho, aby jej umožnil vyjadriť sa k takémuto právnemu posúdeniu, čím v skutočnosti strane sporu odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru. Až z rozhodnutia súdu prvej inštancie sa strana sporu dozvedela, že súd vyvodil svoj právny záver zo skutočností, ku ktorým jej nebola daná možnosť vyjadriť sa. K týmto právnym záverom súdu sa strany sporu pred rozhodnutím súdu vo veci samej nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie navyiac odvolací súd považoval za nevýznamné a procesnému pochybeniu súdu prvej inštancie nevenoval žiadnu pozornosť.

12.3. V prejednávanej veci však o takýto prípad nešlo. Z obsahu spisu vyplýva, že samotní žalobcovia v žalobe žiadali, aby súd určil neplatnosť zmluvy o splátkovom úvere a súvisiacich zmlúv, keď mali za to, že zmluva o splátkovom úvere vykazujúca znaky spotrebiteľskej zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a dodávateľom je neplatná, a to z dôvodu, že obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré sú v zmysle § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka neplatné. V žalobe výslovne uviedli, že zmluva obsahuje neplatné neprijateľné zmluvné podmienky, a to (okrem iných) aj podmienku uvedenú „v článku II. Záverečné ustanovenia bod 2“ (poznámka dovolacieho súdu: ktorú súd prvej inštancie vo výroku I. rozsudku určil za neplatnú). Súd prvej inštancie zaslal žalobu (aj s jej doplnením) na vyjadrenie žalovanej a žalovaná sa k žalobe vyjadrila (viď vyjadrenie na č.l. 47 a nasl. spisu). Žalovaná si bola vedomá, že sa žalobcovia domáhajú určenia neplatnosti zmluvy o splátkovom úvere z dôvodu, že obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré sú neplatné, a súd žalovanej aj umožnil vyjadriť sa k otázke neprijateľnosti a neplatnosti daných zmluvných podmienok, pričom žalovaná sa k tejto otázke aj vyjadrila. Z obsahu spisu taktiež vyplýva, že súd prvej inštancie za účelom posúdenia neprijateľnosti zmluvných podmienok vykonal aj náležité dokazovanie, ku ktorému mala žalovaná možnosť sa vyjadriť. Navyše žalovaná mala vytvorenú aj procesnú možnosť brániť sa proti argumentácii o neprijateľnosti zmluvnej podmienky podaním odvolania. Žalovaná využila toto svoje oprávnenie argumentovať, v čom spočíva nesprávnosť záveru súdu prvej inštancie o neprijateľnosti a neplatnosti zmluvnej podmienky v podanom odvolaní, pričom odvolací súd sa s touto jej námietkou vysporiadal. Námietka žalovanej o naplnení vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP je tak neopodstatnená.

13. Žalovaná v súvislosti s vadou § 420 písm. f/ CSP ďalej namietala, že jej súdy nedoručili vyjadrenie žalobcov predložené na pojednávaní dňa 16. septembra 2015, čím došlo k porušeniu zásady kontradiktórnosti konania.

13.1. Z obsahu spisu (zápisnice o pojednávaní nachádzajúcej sa na č.l. 132) vyplýva, že právny zástupca žalobcov na pojednávaní dňa 16. septembra 2015 uviedol, že súdu krátkou cestou predkladá vyjadrenie - stanovisko (nachádzajúce sa na č.l. 137 a nasl. spisu) týkajúce sa vecnej legitímácie závislosti zmlúv, k otázke dobrovoľnej dražby, k otázke prijateľnosti alebo neprijateľnosti zmluvných podmienok. Následne súd udelil stranám sporu slovo na záverečné reči, pričom právny zástupca žalobcov v rámci záverečnej reči predniesol tvrdenia, ktoré boli obsahovo zhodné s ním predloženým vyjadrením. Ďalej z

odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že súd prvej inštancie z uvedeného vyjadrenia žalobcov nevychádzal a na uvedené podanie pri svojom rozhodovaní neprihliadal, čím bola zachovaná rovnosť zbraní oboch strán v konaní.

13.2. Dovolací súd uvádza, že nedoručenie uvedeného vyjadrenia mala žalovaná možnosť namietať už v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, čo však neurobila, keď z obsahu odvolania vyplýva, že v odvolacom konaní namietala iba obsah záverečnej reči žalobcov, ktorý bol obsahovo zhodný s uvedeným vyjadrením, a ku ktorej sa nemohla vyjadriť, a s ktorou námietkou sa dovolací súd v odôvodnení rozhodnutia vysporiadal. Pokiaľ žalovaná namietala, že jej nebolo umožnené vyjadriť sa k obsahu daného podania, dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že hoci súd žalovanej podanie žalobcu nedoručil, obsah uvedeného podania jej bol známy, čo vyplýva aj z námietok žalovanej uvedených v odvolacom konaní (viď č.l. 183 spisu), kde žalovaná výslovne uviedla: „že súd po tom, ako právny zástupca žalobcov nepredložil v dostatočnom predstihu/počte rovnopisov svoje vyjadrenie, ktoré sa snažil na pojednávaní predložiť, čo síce formálne neučinil, ale celé ho prečítal v rámci záverečného návrhu.“ Žalovaná mala možnosť namietať rozhodnutie súdu v riadnom opravnom prostriedku. Žalovaná túto možnosť využila a uplatnila svoj vplyv na konanie podaním odvolania, v ktorom uviedla, z akých dôvodov považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie za nesprávne, keď sa vyjadrila k skutkovej aj právnej stránke. Odvolací súd sa s jej námietkami, ktoré hodlala predostrieť súdu prvej inštancie, v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne vysporiadal. Dovolací súd poukazuje, že v danej situácii žalovaná už cestou riadneho opravného prostriedku dosiahla sledovaný účel, jej tvrdenie o odňatí možnosti pred súdom konať nemá tak žiadne opodstatnenie (k tomu porovnaj m. m. R 39/1993). Aj podľa konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva nedostatok pri uplatňovaní niektorých záruk spravodlivého súdneho konania, napr. na súde prvej inštancie, môže byť korigovaný konaním na druhoінстанčnom súde (Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgicko z 23. júna 1981, Adolf v Rakúsko z 26. marca 1982, Feldbrugge v. Holandsko z 29. mája 1986; porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 1/2013 zo 16. januára 2013). Preto nedošlo k porušeniu princípu rovnosti zbraní a práva na kontradiktórne konanie strán sporu a ani k zaťaženiu konania vadou v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

14. V súvislosti s námietkou žalovanej o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu je potrebné poukázať na to, že na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

14.1. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dovolací súd dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

14.2. V prejednávanej veci dovolací súd v odôvodnení svojho (dovolaním napadnutého) rozsudku rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne a v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku (§ 387 ods. 1 a ods. 2 CSP) a zároveň sa vysporiadal so všetkými podstatnými námietkami žalovanej (bod 14 rozhodnutia). Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje náležité vysvetlenie dôvodov, na ktorých dovolací súd založil svoje rozhodnutie. I keď nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s

potvrzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. Dovolateľka preto nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nepreskúmateľný; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

15. Vzhľadom na to, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, Najvyšší súd Slovenskej republiky ho ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

16. V dovolacom konaní úspešným žalobcom najvyšší súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal (viď R 72/2018), lebo im žiadne trovy nevznikli.

17. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.